

Színház

Orosz ember nem gyűjt pénzt

Dosztojevszkij: A játékos

Fotó: Dömölky Dániel

Néha úgy tűnik, kevés kell egy jó előadáshoz. Elég a jó szöveg, a jó történet, egy jó színész és egy hatásos színpadi tér. Ez mégis rettentő sok, hiszen mindennek valahol közös nevezőre is kell jutnia, közös szándékot, gondolatot kell szolgáltatnia, egy irányba és egymásra kell mutatnia. A színészosztályban végzett rendező, Fehér Balázs Benő fiatal, tehetséges csapatában ez a jó egymásra mutató megvan. Dosztojevszkij gyakran játszott, legutóbb a tavalyi MI-TEM-en látott kisregényéből erős adaptációt írt Fekete Ádám (dramaturgként még a rendező-dramaturg Kelemen Kristóf is közreműködött). A történetnek van epikus és drámai része is, és ez a hullámvázis erősen függ a színpadi lehetőségektől, s így az előadás hol közvetlenül szól a nézőhöz, hol klasszikusabb formában, színpadi szituációkból építkezik. Az építészként végzett Izsák Lili a vizuális világot teremt meg; ő ma az egyik legizgalmasabb tervező.

Mert amit látunk, a színpadi világ maga a dráma, *A játékos* lényege. Nem valami valóság imitációja, nem is szimbolikus tér, hanem egy fontos teatrális gondolat megtestesülése, egyszerűnek tűnő sűrítvény. A színpadot három oldalról remekül világítható arany függöny veszi körül, a mennyezettől a padlatig lóg alá a spagetti-függöny, amelyen keresztül könnyedén járnak ki-be a játékosok. Könnyű, csillogó, vonzó és elsősorban talmi, olcsó, és főleg nem valóságos. Látszatélet, látszatvilág,

Arany, arany, arany, pénz, pénz, pénz – a Dosztojevszkij-mű fixa ideája. Játszani, nyerni, kockáztatni még többet. Mint minden függőség, a rulettasztal maga a démon, amit folyton etetni kell. A tiszta térben pedig középen egy kör alakú dobogó, a játékasztal, amely a néző számára örökre láthatatlan marad, s amely a szédülésig, ájulásig, önkívületig tudja forgatni a játékosokat. Ez az eleven, játszó tér az előadás egyik főnyereménye. A jelmezek tervezője szintén Izsák Lili; hogy itt mi lehetett a művészi szándék, az már rejtélyesebb. Van valami enyhén groteszk nagyvilágiságuk, esetlenségük, mint amik utánozzák az arisztokráciát, de valahogy ügyetlenek, merevek a jelmezek.

Hogy mi van e mögött a pokolian csillogó tér mögött? Kicsit majd az is láthatóvá válik az előadás utolsó harmadában. A sivár élet. Ki akarna sivár világban élni, amikor élhet a fényben? – kérdezi ez a fényes, bár mégis komor, szellemileg kietlen előadás, amely nem a reményt mutatja fel, hanem magát az embert az öncsalásaival, a gazdaság és a pénz iránti vágyával, a mértéktelenség elszabadulásával. Semmi nem annyira ismerős e mai világban, mint ez a rettentő mértéktelenség. Az előadásban sok poén hangzik el az oroszok rovására, és bár ezek Dosztojevszkij mondatai, magunkra is vonatkoztathatók.

Vilmányi Benett egyetemi hallgató adja a főszereplőt, az ucsityelt, ahogy viccesen mond-

ják a tanítót. Az orosz szó megtartása egyszerre utal az eredetire meg a kifordított, jelenből nézett, vagyis érvényesen újraolvasott darabra. Vilmányi nem mutatja meg egyből, hogy mit tud színészként; eleinte csak könnyed közvetlenséggel van jelen. Saját szenvedélyének elszabadulása, színészetének szép feszítvéja csak később válik láthatóvá. Ebben a fiatal színészen van valami személyes, nyers, hiszen nem karaktert kell ábrázolnia, talán nem is ez a rendezői javaslat, hanem saját tudást, tapasztalatot. Nem annyira technikailag érdekes, hanem inkább egy gazdag személyiség látható, akinek van honnan merítenie. Remek az a jelenet – rendezőileg, értelmezési szempontból is –, ami látni engedi, hogy mi van, amikor valaki beérkezett

a vágyott gazdagságba. Mi jön akkor? A nagy büdös semmi. S hogy ami marad, a magány. Mert itt mindenki rettentő magányos, hiszen az egyetlen barát maga a rulettasztal.

Az előadás másik főnyereménye Csomós Mari, aki nyílt színi tapsot is kap. Ő a hirtelen betoppanó nagymama, akit elkap a játékszenvedély, és ő is bepörög. Csomós fantasztikus karizmával és humorral adja ezt a figurát. Talán csak akkor sajnálkozunk, amikor a nagymama döbbenetes veszteségét végül inkább narrálja egy másik figura, ahelyett, hogy megtörténne Csömóssal. Van még néhány nagyszerű színész, Sodró Eliza, Lovas Rozi, és néhány halványabban megalkotott férfialak: Schneider Zoltán nem találja a szerepét, de Molnár Áron sem elég erőteljes.

Akkor hullámvázis inkább az előadás, amikor túl sok a történetmesélés és túl kevés a képi, színészi felmutatás. Fehér Balázs Benő legnagyobb erénye az összetett, inspiráló értelmezés, a gondolatiság; a történetvezetés szigora kevésbé. Talán nem volna szükséges minden élettörténetet elvarrni. Főhősünk, az ucsityel személyes le- és megcsúsztatása a nagy történet, illetve ennek a világnak a retinára égő pillanatfelvételei; a többi ember összetettsége nem vagy nem ebben az előadásban mutatható fel.

Tompa Andrea

Radnóti Színház, május 17.